

COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutus imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen

Emma Räisänen

Opinnäytetyö, AMK
Joulukuu 2022
Sairaanhoitaja (AMK)

Räisänen, Emma

COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutus imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Joulukuu 2022, 33 sivua

Sairaanhoitaja (AMK). Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

COVID-19-pandemian rajoitukset muuttivat kaikkien elämää, ja ne vaikuttivat normaaliin sosiaaliseen kanssakäymiseen, myös pienten lasten kohdalla. Opinnäytetyön taustalla oli kiinnostus saada tietää COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutuksista imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien hoitotyön ammattilaisten tietoutta imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymisestä COVID-19-pandemian keskellä. Opinnäytetyön menetelmänä käytettiin kuvailevaa kirjallisuuskatsausta, jonka avulla selvitettiin, että millainen vaikutus COVID-19-pandemian rajoituksilla oli imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen. Aineistoksi valikoitui kuusi aineistoa viidestä eri sosiaali- ja terveysalan tietokannasta.

Tutkimustuloksista ilmeni, että imeväisikäisten vuorovaikutustaitojen kehittämisessä tapahtui sekä positiivisia että negatiivisia muutoksia COVID-19-pandemian rajoitusten myötä. Joissakin imeväisikäisten perheissä jäi enemmän aikaa vuorovaikutukselle, kun yhteinen aika lisääntyi kotona. Toisaalta imeväisikäisten kontaktit vähenivät, kasvomaskien käyttö rajoitti kasvojen hahmottamista sekä äitien ahdistus lisääntyi COVID-19-pandemian aikana, mikä vaikutti negatiivisesti imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen. Myös imeväisikäisten hermoston kehitysviiveitä havaittiin COVID-19-pandemian aikana. Näillä kaikilla oli vaikutusta imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen. Opinnäytetyön tuloksia voidaan mahdollisesti hyödyntää henkilöiden kohdalla, jotka työskentelevät imeväisikäisten kanssa tilanteissa, joissa heidän vuorovaikutuksensa kehittyminen nousee esiin.

Avainsanat (asiasanat)

COVID-19-pandemia, rajoitukset, imeväisikäinen, vuorovaikutus, kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

Räisänen, Emma

The effect of COVID-19 pandemic restrictions on the development of infant interaction

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, December 2022, 33 pages

Degree Programme in Nursing. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The restrictions of the COVID-19 pandemic changed everyone's lives and affected normal social interaction, including with small children. This thesis stems from an interest to discover the effects of the COVID-19 pandemic restrictions on the development of social interaction in infants.

The goal of this thesis was to add to the know-how concerning the development of social interaction amidst the COVID-19 pandemic with healthcare professionals who work in care. The research method used is descriptive literature review, to discover what kind of an effect the COVID-19 pandemic restrictions had on the development of social interaction in infants. The selected data was gathered from five different social and healthcare databases and entailed six research papers.

The results showed that with the restrictions of the COVID-19 pandemic there were both positive and negative changes in the development of social interaction of infants. Some families of infants had more time for social interaction, when time together at home increased. On the other hand, the number of contacts for infants decreased and use of face masks limited recognition of faces. The anxiety of mothers' was increased during the pandemic which had a negative effect on the development of social interaction in infants. Developmental delay was also observed in the nervous system of infants during the pandemic. All these factors had an effect on the development of social interaction in infants. The results of this thesis can possibly be used with people who work with infants in situations where the development of their social interaction emerges as a topic of discussion.

Keywords/tags (subjects)

COVID-19 pandemic, restrictions, infant, interaction, descriptive literature review

Miscellaneous (Confidential information)

Sisältö

1	Johdanto	2
2	COVID-19 ja siitä aiheutunut pandemia	3
2.1	COVID-19-pandemiaan liittyvät toimet ja rajoitukset maailmanlaajuisesti	4
2.2	COVID-19-pandemiaan liittyvät toimet ja rajoitukset Suomessa	6
2.3	COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutus ihmisten arjen toimintoihin	9
3	Imeväisikäinen	10
3.1	Vuorovaikutus ja sen kehittyminen	10
3.2	Ensimmäiset imeväisikäisten vuorovaikutustaidot	11
3.3	Imeväisikäisten vuorovaikutustilanteet	12
4	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys	12
5	Opinnäytetyön toteutus	13
5.1	Menetelmä	13
5.2	Aineiston keruu	14
5.3	Aineiston analyysi	16
6	Tulokset	17
6.1	COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutukset imeväisikäisten perhe-elämään	17
6.2	Kasvomaskien käytön vaikutus imeväisikäisten kykyyn hahmottaa kasvoja	19
6.3	Äitien ahdistuksen lisääntymisen vaikutus imeväisikäisten tunteiden ilmaisuun	20
6.4	COVID-19-pandemian aikana syntyneiden imeväisikäisten mahdolliset kehitysviiveet	22
7	Pohdinta	23
7.1	Tulosten arviointi ja hyödynnettävyys	23
7.2	Luotettavuus ja eettisyys	25
8	Johtopäätökset	26
	Lähteet	28
	Liitteet	32
	Liite 1. Tutkimustaulukko	32

Taulukot

Taulukko 1.	Valittujen tietokantojen hakutulokset	16
Taulukko 2.	Sisällönanalyysin eteneminen ja COVID-19-rajoitusten vaikutus vuorovaikutussuhteisiin ..	18
Taulukko 3.	Kasvomaskien käytön vaikutukset imeväisikäisten vuorovaikutukseen	20
Taulukko 4.	Äitien psyykkisen kuormituksen vaikutus vuorovaikutussuhteeseen	21
Taulukko 5.	Äitien psyykkisen kuormituksen vaikutus imeväisikäisten kehitysviiveisiin	22

1 Johdanto

COVID-19 alkoi yllättävästi ja vaikutti kaikkien elämään tavalla tai toisella. Opiskeleminen sekä töiden tekeminen tapahtui pääosin etänä kotona. Vapaa-ajan aktiviteeteissa tapahtui muutoksia tiukkojen COVID-19-rajoitusten takia. Myös syntyvyydestä alettiin keskustelemaan enemmän, kun COVID-19 alkoi, koska syntyvyyttä kuvaavat tilastot muuttuivat selkeästi kyseisenä aikana. Suomessa syntyvyys kasvoi poikkeuksellisen paljon muihin maihin verrattuna COVID-19-rajoitusten aikana. Kyseisten rajoitusten aiheuttamat muutokset elämässä saattoivat vaikuttaa lisäävästi Suomen syntyvyyteen. (Gissler, Jalovaara & Nisén 2022.) Toisaalta COVID-19-rajoitusten aiheuttamilla poikkeusoloilla oli myös ikävämpi seuraus perheiden vauvaonneen kevästä 2020 lähtien (Hyvärinen, Sihvonen, Saarikallio-Torp, Kouvonen, Merikukka & Iivonen 2021).

Opinnäytetyön aihe on rajattu imeväisikäisiin, koska lapset kohderyhmänä olisi valtavan laaja. Imeväisikäisten ensimmäisen ikävuoden aikana muodostetaan perusta kehitykselle sekä kasvulle myöhempiä ikävuosia varten. Imeväisikäisten aivot kehittyvät ensimmäisen elinvuoden aikana valtavasti. Vastaavasti aivojen toiminnalliset rakenteet muokkautuvat toistuvien kokemusten myötä. Imeväisikäiset tarvitsevat pitkäkestoisen sekä turvallisen tunnesuhteen aikuiseen, joka mahdollistuu turvallisen kiintymyssuhteen ja varhaisen vuorovaikutuksen kautta. (Vauva kehittyy vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa 2021.) Huomioitavaa on myös se, että ensimmäisen ikävuoden aikana imeväisikäisten vuorovaikutustaidot muuttuvat merkittävästi. Vastasyntyneinä imeväisikäisten kommunikointi tapahtuu vain itkun ja ääntelyn avulla, mutta jo yhden vuoden ikäisinä he alkavat sanomaan omia sanojaan kommunikoinnin lisäämiseksi. (Korhonen 2021.) Lisäksi opinnäytetyön rajauksena oli COVID-19, joka toi aiheeseen yhden näkökulman lisää sekä syvensi aiheen käsittelemistä.

COVID-19-rajoitusten takia imeväisikäisten arjessa tapahtui muutoksia vuoden 2020 kevästä lähtien. Imeväisikäiset eivät voineet tavata isovanhempiaan tai muita sukulaisiaan niin kuin aiemmin. Myös perhejuhlia jouduttiin perumaan tai siirtämään, jolloin imeväisikäiset eivät olleet osana kanssakäymistä, joka vahvistaa sosiaalisesti sekä tukee heidän kehitystään. Imeväisikäisten vanhempien huolina olivat perheen toimeentulo, oma ja lastensa terveydentila sekä henkinen jaksaminen COVID-19-rajoitusten keskellä. Erityisen riskialttiissa asemassa olivat imeväisikäiset, joiden vanhemmat käyttivät päihteitä väärin, kärsivät mielenterveysongelmista tai olivat väkivaltaisia.

(COVID-19-epidemian eettinen arviointi 2020, 31–34.) Tämä kaikki oli yhteydessä imeväisikäisten vuorovaikutukseen ja sen kehittymiseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla, että millainen vaikutus COVID-19-rajoituksilla on ollut imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien hoitotyön ammattilaisten tietoutta imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymisestä kyseisenä aikana. Ilmiön tutkimisesta voi olla hyötyä sosiaali- ja terveysalan sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisille, jotka kohtaavat imeväisikäisiä ja vuorovaikutuksen kehittymistä työssään.

2 COVID-19 ja siitä aiheutunut pandemia

Joulukuussa 2019 Kiinan Wuhanista alkoi epidemia, jonka aiheutti koronavirus, jonka nimi on SARS-CoV-2. Kyseisen viruksen aiheuttaman taudin virallinen nimi on COVID-19. Maaliskuussa 2020 COVID-19-epidemia muuttui maailmanlaajuiseksi pandemiaksi Maailman terveysjärjestö WHO:n julistamana. (Anttila 2022). Opinnäytetyössä termiä ”COVID-19” käytetään kaikissa koronavirukseen liittyvissä asioissa selkeyden ja yhdenmukaisuuden takia.

Kyseiselle virukselle on tyypillistä useat eri variantit eli muunnokset maailmalla, koska se muuntuu jatkuvasti. Uusimpien muunnosten oireet ovat yleensä lievempiä, mutta toisaalta ne tarttuvat herkemmin henkilöistä toisiin. Kyseiset muunnokset kiertävät myös rokotussuojaa. Yleensä vaikeimmat tautimuodot esiintyvät iäkkäiden henkilöiden kohdalla, yli 70-vuotiailla, mutta myös perusterve nuori henkilö voi sairastua vakavaan infektiin. Usein pienet lapset sekä nuoret sairastavat kyseisen taudin lieväoireisina. Yhteiskunnan toimintojen ja terveydenhuollon näkökulmasta COVID-19-taudin aiheuttamat suuret tartuntamäärät ovat aiheuttaneet kuormitusta maailmanlaajuisesti. (Covid-19-infektio 2022.)

COVID-19-tartuntoja on havaittu maailmanlaajuisesti eniten Euroopassa sekä Amerikan mantereella. Virallisten tartuntamäärien mukaan COVID-19-taudin on sairastanut Euroopassa yli 230 miljoonaa ja Amerikan mantereella yli 160 miljoonaa henkilöä. (Covid-19-infektio 2022.) Toimintatavat kyseisen viruksen suhteen poikkesivat maiden välillä, varsinkin alussa, koska tartuntatavoista sekä leviämisen nopeudesta ei ollut tarkkaa tietoa. Esimerkiksi Ruotsissa toimitettiin COVID-19-rajoitusten suhteen hyvin eri tavalla kuin muissa länsimaissa. Ruotsin hallitus jätti suurimman osan

yhteiskunnasta avoimeksi eikä asettanut COVID-19-rajoituksia (Pashakhanlou 2021). Ruotsissa COVID-19-tautiin liittyvä kuolleisuus kohosi jyrkästi huhtikuussa 2020 sekä tammikuussa 2021, mutta kesän 2021 jälkeen se on pysynyt alhaisempana verrattuna maan tartuntojen tasoon. (Daily new confirmed COVID-19 deaths per million people 2022).

Vuoden 2022 heinäkuun puoleen väliin mennessä Suomessa oli todettu yli 1.1 miljoonaa positiivista COVID-19 laboratoriovarmistettua tautitapausta sekä yli 5000 kuolemantapausta, johon liittyi COVID-19. Kyseiset lukuarvot eivät kuvaa todellisuutta, koska virallisten COVID-19-testien tekeminen on vähentynyt verrattuna alkuun. On arvioitu, että COVID-19-tartuntojen määrä on yli kaksinkertainen virallisiin tilastoarvoihin verrattuna. Osa sairastaa lieväoireisen COVID-19-infektion ja tekee COVID-19-taudin testaamista varten suunnitellun testin kotona, jolloin tulosta ei merkitä virallisiin tilastoihin. (Covid-19-infektio 2022.) Ruotsiin verrattuna Suomessa COVID-19-tautiin liittyvä kuolleisuus on pysynyt alhaisena, lukuun ottamatta huhtikuussa sekä elokuussa tapahtuneita kuolleisuuslukujen nousuja vuonna 2022 (Daily new confirmed COVID-19 deaths per million people 2022).

2.1 COVID-19-pandemiaan liittyvät toimet ja rajoitukset maailmanlaajuisesti

COVID-19-tartuntojen leviämisen ehkäisemiseksi sekä kyseisen viruksen aiheuttaman kuolleisuuden vähentämiseksi luotiin erilaisia suosituksia sekä rajoituksia maailmanlaajuisesti. Nämä rajoitukset ja suositukset koskivat myös Suomea, ja ne on koottu yhteen Maailman terveysjärjestön nettisivuille. Lääkärien tekemästä tartuntatauti-ilmoituksesta on luovuttu nykyään. COVID-19-epidemia-alueita sekä siellä olevia suuria ihmismassoja on kehoitettu edelleen välttämään. Myös sairastuneen kanssa tapahtuvaa lähikontaktia suositellaan edelleen välttämään, mutta aina se ei ole mahdollista. Tällöin korostuu asianmukainen suojavaatteiden sekä muiden suojaustoimenpiteiden noudattamisen tärkeys. Varsinkin tiukkojen COVID-19-rajoitusten aikaan suositeltiin vähintään yhden metrin turvaväliä eli fyysistä etäisyyttä toisiin henkilöihin riippumatta siitä, että oliko tekemisissä sairastuneiden vai terveiden henkilöiden kanssa. Hyvästä käsihygieniasta sekä oikeasta yskimis- ja aivastamistekniikasta on edelleen tärkeää huolehtia. COVID-19-taudin leviämisen ehkäisemisessä suositellaan ensisijaisesti käsien saippuapesua, mutta myös alkoholipitoinen käsidesinfektioaine on hyvä lisä. (Advice for the public: Coronavirus disease (COVID-19) 2022.)

Maailmanlaajuisen virustilanteen pahentumisen myötä kasvomaskien käyttöä suositeltiin yleisesti (Covid-19-infektio 2022). Niiden avulla pyrittiin hidastamaan COVID-19-taudin leviämistä yhdessä muiden ennaltaehkäisevien toimenpiteiden kanssa. Kasvomaskien suojaustehoissa on eroja riippuen siitä, että millaisesta materiaalista ne on tehty. Tärkeintä kasvomaskien käytössä on se, että niitä käytetään hygieenisesti oikein, jotta niistä on hyötyä. Kasvomaskien käyttöä ei ole suositeltu missään vaiheessa pienille lapsille, vaan ensisijaisesti aikuisille. (Covid-19 vacciness 2022.)

Maailmanlaajuisesti on annettu COVID-19-rokotteita, joiden avulla on pyritty alentamaan kuolleisuutta sekä vakavia COVID-19-taudin muotoja. Rokotekattavuus on vaihdellut runsaasti eri maiden välillä. Esimerkiksi monissa kehittyvissä maissa rokotekattavuus on ollut huono jo ensimmäisen rokotteen osalta, koska kyseiset maat ovat köyhiä eikä heillä ole ollut rahaa COVID-19-rokotteisiin. Köyhimmissä maissa lähes miljardi ihmistä ei ollut saanut COVID-19-rokotetta, ja vain 57 korkean tulotason maassa oli rokotettu 70 % väestöstä vuoden 2022 toukokuuhun mennessä. (Covid-19 vacciness 2022.) Kyseisen ilmiön takia uhkana on ollut COVID-19-pandemian pitkittyminen. Myös uusien varianttien muodostuminen on ollut todennäköisempää huonon rokotekattavuuden maissa verrattuna maihin, joissa COVID-19-rokotekattavuus on ollut hyvä. (Covid-19-infektio 2022.)

WHO:n ensisijaisena tavoitteena on tukea maita, jotta kaikki maat saavuttaisivat 70 % rokotuskattavuuden mahdollisimman nopeasti. Tavoitteeseen kuuluu myös se, että kaikki yli 60-vuotiaat, terveydenhuoltoalan työntekijät sekä perussairautta sairastavat henkilöt saataisiin 100 % rokotettua COVID-19-tautia vastaan. (Covid-19 vacciness 2022.)

Lisäksi eri maissa ja maanosissa on rajoitettu kansalaisten liikkumista eri tavoin. Kyseiset toimenpiteet ovat olleet käytössä vuoden 2020 tammikuusta lähtien vaihtelevasti tartuntatilanteen mukaan. Maaliskuusta 2020 lähtien ensimmäisenä suositeltiin kotona pysymistä Kiinassa sekä Intiassa. Melkein heti sen jälkeen vaadittiin, että kotoa ei poistuttu kuin välttämättömien menojen vuoksi. Liikkumiskiellot levisivät nopeasti ympäri maailmaa 2020 vuoden edetessä. Kesällä 2021 liikkumista koskevat rajoitukset vähenivät suurimmassa osassa maailmaa COVID-19-tartuntojen vähentyessä, ja siitä lähtien kyseisten rajoitusten tiukkuus on vaihdellut tilanteen mukaan. COVID-19-pandemian aikaan COVID-19-aaltoja on tullut useita, mikä on aiheuttanut muutoksia liikkumiskielloksiin. Esimerkiksi Afrikassa, Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa ei ole asetettu täyttä liikkumiskielloa koko COVID-19-pandemian aikana. Vastaavasti Etelä-Amerikassa sekä Aasiassa kyseisiä

rajoituksia on jouduttu muuttamaan useaan kertaan. (Ritchie, Mathieu, Rodés-Guirao, Appel, Giattino, Ortiz-Ospina, Hasell, Macdonald, Dattani & Roser 2022b.)

Syyskuussa 2022 esimerkiksi Euroopassa, Afrikassa, Etelä-Amerikassa ja Pohjois-Amerikassa hallitukset eivät olleet asettaneet yleisiä toimenpiteitä tai vaatimuksia koskien kotona pysymistä. Aasiassa COVID-19-tautiin liittyvät rajoitukset ovat olleet tiukempia vaikeammasta COVID-19-tilanteesta johtuen. Esimerkiksi Intiassa ja Kiinassa vaadittiin edelleen syyskuussa 2022, että kodista poistuttiin vain välttämättömien menojen takia. Näitä ovat muun muassa päivittäinen liikunta, ruokaostokset sekä ”välttämättömät” matkat. Lisäksi Kiinassa kodista on saanut poistua vain yksi henkilö kerrallaan tai sama henkilö on saanut poistua vain kerran muutaman päivän välein. (Ritchie ym. 2022b.)

Myös matkailua eri alueiden sekä kaupunkien välillä on jouduttu rajoittamaan jo COVID19-pandemian alusta lähtien. Matkailua on kontrolloitu seulontojen, riskialueiden karanteenien sekä korkean riskin alueiden kielloilla. Myös täydellisiä rajan sulkemisia jouduttiin tekemään varsinkin COVID-19-pandemian alussa, jotta koronavirus ei leviäisi niin nopeasti. Euroopassa, Aasiassa, Etelä-Amerikassa ja Pohjois-Amerikassa oli pahimpaan COVID-19-pandemian aikaan täysiä sulkuj maiden rajojen välillä. Myös Afrikassa oli sulkuj, mutta siellä rajoitukset vähentyivät selkeästi COVID-19-tilanteen helpottaessa. COVID-19-pandemian edetessä maailma avautui uudelleen ja nykyään matkailua on kontrolloitu seulontojen avulla. (Ritchie, Mathieu, Rodés-Guirao, Appel, Giattino, Ortiz-Ospina, Hasell, Macdonald, Dattani & Roser 2022a.)

2.2 COVID-19-pandemiaan liittyvät toimet ja rajoitukset Suomessa

Suomessa COVID-19-pandemian leviämisen ehkäisyssä sekä hidastamisessa käytettiin erilaisia rajoituksia sekä toimia. Käytössä olivat esimerkiksi koronasovellus, kasvomaskisuositukset sekä koontumisten rajoittamiset. Lääketieteellisestä näkökulmasta eri valmistajien rokotteilla on pyritty ehkäisemään COVID-19-taudin leviämistä sekä vakavaa tautimuotoa tai kuolleisuutta. (Covid-19-infektio 2022.)

koroTerveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tuottama puhelimiin asennettava koronasovellus eli Koronavilkku otettiin käyttöön COVID-19-pandemian alussa Suomessa, mutta se on poistettu jo käytöstä. Sen tarkoituksena oli ilmoittaa kyseisen sovelluksen käyttäjille mahdollisista altistumisista.

Myös mahdollisesta omasta tartunnasta pystyi nimettömästi ilmoittamaan muille Koronavilkussa. Parhaimmillaan kyseisen sovelluksen käyttäjiä oli 2,5 miljoona henkilöä, ja se lukeutui yhteen käytetyimmistä COVID-19-taudin leviämiseen liittyvistä sovelluksista suhteutettuna maan asukasmäärään maailmalla. (Koronavilkku n.d.)

Kasvomaskien käyttösuositukset olivat pitkään osana COVID-19-pandemian rajoituksia. Suositukset kasvomaskien käytöstä liittyivät tilanteisiin, joissa suosituksen mukaisen ainakin 2 metrin etäisyyden eli turvavälin noudattaminen ei onnistunut, ja täytyi olla lähikontaktissa muiden kanssa. Eri julkiset liikennevälineet, yleiset tapahtumat ja hoitotilanteet ovat hyviä esimerkkejä tästä. (Covid-19-infektio 2022.) Syksyllä 2022 on suositeltu käyttämään kasvosmaskeja perustuen omaan harkintaan eli yleistä suositusta ei ole voimassa Suomessa, lukuun ottamatta muutamaa poikkeustilannetta. Ensimmäinen poikkeustilanne on se, että henkilö on hakeutumassa COVID-19-testiin tai hoitoon, mutta joutuu käyttämään julkisia liikennevälineitä matkalla tai muuten oleskelemaan sisätiloissa. Toinen poikkeustilanne on silloin, kun henkilöllä on hengitystieinfektion oireita, mutta hänen täytyy välttämättömien syiden takia poistua kodin ulkopuolelle. Kolmas poikkeustilanne on kyseessä, kun henkilö on altistunut kyseiselle virukselle, mutta ei kykene välttämään lähikontakteja kodin ulkopuolella. Erityisesti riskiryhmiin kuuluvien sekä rokottamattomien 15 vuotta täyttäneiden henkilöiden suositellaan harkitsevan edelleen myös kantajaa tehokkaasti suojaavien kasvomaskien käyttämistä. Työterveyslaitos vastaa työelämää koskevista kasvomaskisuosituksista. Sosiaali- ja terveydenhuollossa työskenteleville on omat ohjeet sekä suositukset kasvomaskien käytöstä. (Tarttuminen ja suojautuminen 2022.)

Myös joukkotapahtumiin sekä ravintoloiden aukioloaikoihin liittyen asetettiin rajoituksia COVID-19-pandemian ensimmäisten aaltojen aikaan, tavoitteena oli tartuntojen vähentäminen (Covid-19-infektio 2022). Aluehallintovirasto määräsi erilaisia kokoontumisrajoituksia, joihin vaikuttivat muun muassa alueiden tautitilanteet sekä epidemiaennusteet. Myös kunnat saivat määrätä kokoontumisia koskevia rajoituksia alueillaan. Kyseiset kokoontumisrajoitukset koskivat yleisötilaisuuksia rajatuissa ulko-olosuhteissa sekä sisäolosuhteissa, ja niiden rajoittamisen säätäminen tapahtui tartuntatautilaissa. Erilaiset yksityistilaisuudet tai muut yksityis- ja perhe-elämän toiminnat eivät kuuluneet aluehallintoviraston määräyksien alaisuuteen. (Kokoontumisrajoitusten ABC 2022.) COVID-19-pandemiasta seuranneista rajoituksista luovuttiin kesäkuun lopussa vuonna 2022. Väli aikaisten rajoitteiden voimassaolot koskien tapahtumia, asiakastiloja sekä ravintoloita

päätyivät 30. kesäkuuta vuonna 2022. Viranomaiset tiedostavat kuitenkin kyseisen viruksen muuntumisen, joten mahdollisesti muuttuvaan epidemia- ja pandemiatilanteeseen on varauduttu. Esimerkiksi tartuntatautilakia päivitetään jatkuvasti. Näin mahdollistetaan se, että COVID-19-tautiin liittyvä epidemia ja pandemia on tarvittaessa hillittävässä myös tulevaisuudessa. (Rajoitukset ja suositukset koronaepidemian aikana 2022.)

Suomessa ryhdyttiin antamaan COVID-19-rokotteita vuoden 2021 alussa. Niiden tarkoituksena on ollut estää kyseisen viruksen aiheuttamia vakavia tautitapauksia sekä ehkäistä ennenaikaisia kuolemia. Lisäksi COVID-rokotteiden avulla on pyritty ylläpitämään yhteiskunnan terveydenhuollon kantokykyä. (Koronarokotusten järjestäminen Suomessa 2022.) Vuonna 2022 COVID-19-rokotteita annetaan kaikille 5 vuotta täyttäneille eli imeväisikäiset eivät voi saada näitä rokotteita. Kyseisten rokotteiden ottaminen ei maksa ottajille mitään, ja jokaisella on oikeus päättää, että haluaako ottaa COVID-19-rokotteen vai ei. COVID-19-pandemian alkuvaiheessa ensimmäisenä COVID-19-rokotteita saivat ikääntynyt väestö sekä riskiryhmiin kuuluvat henkilöt. Sen jälkeen alkoi muun väestön rokottaminen. Parhaimmillaan rokotteilla on saatu yli 90 %:n suojateho ja suoja on ollut melkein täydellinen vaikeita COVID-19-infektion muotoja vastaan. (Covid-19-infektio 2022.) Syksyn 2022 aikana on jaettu neljänsiä COVID-19-rokotuksia voimakkaasti immuunipuutteisille 12 vuotta täyttäneille, 60 vuotta täyttäneille sekä riskiryhmiin kuuluville (Oma koronarokotus: miten, miksi ja milloin?).

Varsinkin COVID-19-pandemian alussa sairastuneita asetettiin karanteeniin tai eristykseen. Myös altistuneita asetettiin tarvittaessa karanteeniin, koska ihmiset eivät olleet saaneet laumasuojaa COVID-19-rokotuksista COVID-19-pandemian alussa. Karanteenissa oleminen tarkoittaa sitä, että henkilön liikkumisvapaus on rajoitettua. Vastaavasti eristyksessä potilas eristetään terveistä henkilöistä, jotta saadaan torjuttua jatkotartuntoja. Vuonna 2022 positiivisen COVID-19-testin saaneet määrätään harvoin tartuntatautilääkärin tekemään hallinnollisen päätöksen mukaiseen viralliseen karanteeniin tai eristykseen. (Karanteeni ja eristys 2022.) Virallinen karanteeni tai eristys voi tulla kyseeseen, jos COVID-19-tartunnan leviämistä ei pystytä muilla tavoilla estämään. Sen sijaan nykyään on tärkeää välttää vapaaehtoisesti kodin ulkopuolisia kontakteja, jos henkilöllä on hengitystieinfektion oireita. (Karanteeni ja eristys 2022.) Yleinen suositus on, että varmistetun positiivisen COVID-19-testituloksen saanut henkilö olisi kotona vähintään viiden vuorokauden ajan. Tämä lasketaan oireiden alkamisesta. Lisäksi pitäisi toteutua se, että henkilö on ollut oireeton vähintään

kahden vuorokauden ajan ennen kuin on kontaktissa muiden kanssa. Oireettomuudella tarkoitetaan sitä, että kuumetta ei ole ja muut oireet ovat selvästi vähenemässä. Terveystieteissä noudatetaan työnantajan ohjeita. (Koronataudin jälkeen 2022.)

2.3 COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutus ihmisten arjen toimintoihin

COVID-19-pandemian rajoitusten myötä sosiaalinen kanssakäyminen sekä palveluiden käyttö vähentyi, jolloin ihmisten välinen sosiaalinen kanssakäyminen väheni. Yhteydenpito sukulaisiin sekä ystäviin ja samalla myös läheisyyden tunne toisiin ihmisiin vähentyi, jonka seurauksena yksinäisyyden tunne lisääntyi. Ihmisten toiveisuus tulevaisuuden suhteen laski COVID-19-pandemian myötä. COVID-19-pandemiaan liittyvät rajoitukset vaikuttivat lisäksi elintapoihin. Napostelu sekä univaikeudet lisääntyivät. Näillä on ollut vaikutusta yleiseen terveyteen ja samalla myös jaksamiseen niin fyysisesti kuin henkisesti. (Lundqvist & Aalto 2020.)

COVID-19-pandemiaan liittyvät rajoitukset muuttivat huomattavasti vuorovaikutusnormeja, joita ovat esimerkiksi kättely, halailu tai muu fyysinen lohdutus. Nämä symbolisoivat muun muassa luottamusta, tasa-arvoa sekä empaattisuutta. COVID-19-pandemian pahentuessa aiemmin itsensänselvyytenä pidettyjä tilanteita täytyi tarkastella uusista näkökulmista, minkä seurauksena aiheutui haavoittuvuutta sekä epävarmuutta henkilökohtaisesta sosiaalisuudesta. Nykyään myös ennistä enemmän verkossa tapahtuva kommunikointi on aiheuttanut ongelmia henkilöille, joille käsin kirjoitettu tai lähikontaktissa tapahtuva kommunikointi on helpompaa omista henkilökohtaisista syistä. (Long, Patterson, Maxwell, Blake, Pérez, Lewis, McCann, Riddell, Skivington, Wilson-Lowe & Mitchell 2021, 129-130.)

Lasten ja nuorten näkökulmasta COVID-19-pandemian rajoituksilla oli vaikutusta myös heihin. Kyseinen pandemia vaikutti kielteisesti erityisesti ennestään jo heikommassa asemassa oleviin lapsiin sekä nuoriin. Yleisesti epävarmuus ja huoli lisääntyi lapsilla sekä nuorilla. Myös osallisuus arjen kokemuksissa väheni. Nämä kaikki lisäsivät lasten ja nuorten henkistä pahoinvointia COVID-19-pandemian keskellä. (Lapset, nuoret ja koronakriisi 2021, 9–10.) Imeväisikäiset ovat vain osa tätä ryhmää.

3 Imeväisikäinen

Imeväisikäiseksi kutsutaan lasta, jonka syntymästä on kulunut vähemmän kuin yksi vuosi. Imeväisikäistä voidaan kutsua myös imeväiseksi tai vauvaksi. (Imeväinen 2016.) Kyseisessä opinnäytetyössä imeväisikäisellä tarkoitetaan alle yksivuotiasta eli 0–12 kuukauden ikäistä lasta.

3.1 Vuorovaikutus ja sen kehittyminen

Jo odotusaikana alkaa kehittymään varhainen vuorovaikutus imeväisikäisten ja vanhempien välillä. Varhainen vuorovaikutus tarkoittaa kaikkea yhdessä tekemistä imeväisikäisen kanssa. Varhaista vuorovaikutusta voivat olla esimerkiksi hoito- ja syöttötilanteet tai yksinkertainen seurusteluhetki imeväisikäisten kanssa. Sikiöillä on kyky tallentaa varhaisia muistikuvia, etenkin raskauden loppuvaiheessa. Kyseisen kyvyn ansioista imeväisikäiset voivat tunnistaa syntymän jälkeen esimerkiksi muiden perheenjäsenten ääniä sekä raskausaikana soitettua musiikkia. Imeväisikäisillä pitäisi olla mahdollisuus mahdollisimman usein tapahtuvaan vuorovaikutukseen vanhempien tai muiden heistä huolehtivien aikuisten kanssa, koska toistuvat vuorovaikutustilanteet ovat erityisen merkittäviä imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymisen kannalta. Myös vuorovaikutuksen laadulla on vaikutusta imeväisikäisten mielen kehittymiseen. Imeväisikäisten vuorovaikutustaitojen kehittyminen voi jäädä puutteelliseksi, ellei he saa tarpeeksi ärsykeitä ensimmäisen vuoden aikana. (Puura, Sannisto & Riihonen 2018.)

Kehittymisen kannalta imeväisikäisillä on tarve saada muodostaa vuorovaikutussuhde toiseen ihmiseen. Imeväisikäisillä on valmiuksia vuorovaikutuksen kehittämiseen jo syntymästä lähtien. Yksi tärkeimmistä tekijöistä vuorovaikutuksen kehittymisen kannalta on se, että heillä on mahdollisuus läheiseen sekä mahdollisimman pitkäkestoiseen suhteeseen vanhempien tai muiden huoltajien kanssa. Hyvän perusturvallisuuden olisi tärkeää syntyä jo ensimmäisen ikävuoden aikana, koska sillä on vaikutusta imeväisikäisten kokonaisvaltaiseen kehitykseen. (0–1 v n.d.)

Tunteiden, stressin, käyttäytymisen sekä sosiaalisen kanssakäymisen säätelyn oppiminen vaatii määrältään ja laadultaan riittävää varhaista vuorovaikutusta. Tällöin myös imeväisikäisten tunnekokemukset, vaistonvarainen käyttäytyminen sekä tiedostamattomat muistot saavat mahdollisuuden kehittyä. Lisäksi hyvän varhaisen vuorovaikutuksen myötä syntyy kiintymyssuhteita imeväisikäisten ja heille tärkeiden ihmisten välille. Kiintymyssuhteiden tarkoituksena on toimia mallina

imeväisikäisten tulevaisuuden ihmissuhteissa sekä mahdollisesti vanhempana toimimisessa. (Puura ym. 2018.)

Varhainen vuorovaikutus perustuu siihen, että molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa omien kykyjensä mukaan eli vanhempi vaikuttaa imeväisikäiseensä ja imeväisikäinen vanhempaansa. Uuden ihmissuhteen kehittymisen merkinä on jatkuva sekä toistuva vuorovaikutus imeväisikäisen sekä vanhemman välillä. Vuorovaikutussuhteet muuttuvat imeväisikäisten kehityksen mukaan. Toisaalta on hyvä huomioida se, että imeväisikäisinä solmitut vuorovaikutussuhteet jatkuvat koko eliniän, vaikka vanhempi tai vanhemmat kuolisivat. Vanhempien tai muiden huoltajien sekä imeväisikäisten väliset suhteet toimivat perustoina imeväisikäisten myöhemmille elämän ihmissuhteille tulevaisuudessa. (Mäntymaa & Tamminen 2000.)

3.2 Ensimmäiset imeväisikäisten vuorovaikutustaidot

Imeväisikäisillä on kyky etsiä aktiivisesti vuorovaikutusta jo heti syntymän jälkeen. He kykenevät myös säätelemään omaa käyttäytymistään ensi hetkistä lähtien ollessaan vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Imeväisikäiset hyödyntävät muun muassa biologisia, kommunikatiivisia sekä emotionaalisia taitojaan, kun he etsivät vuorovaikutusta ja säätelevät omaa käyttäytymistään. Myös kognitiivisista, sosiaalisista ja toiminnallisista jäsentyneistä taidoista on hyötyä vuorovaikutuksen etsimisessä. (Mäntymaa ym. 2000.)

Imeväisikäisten vuorovaikutus muuttuu selkeästi ensimmäisen ikävuoden aikana. Ensin he oppivat esimerkiksi hymyilemään ja jokeltelemaan vuorovaikutuksellisesti 2–3 kuukauden iässä. 7–9 kuukauden ikäisenä monet imeväisikäiset alkavat vierastamaan, joka kuuluu myös olennaisesti vuorovaikutuksen kehittymiseen. Vastaavasti sinä-minäeron sekä symbolien ymmärtäminen kehittyvät 12–13 kuukauden iässä. Lisäksi varhaiseen vuorovaikutukseen liittyy sekä suoja- että riskitekijöitä. Suojatekijöiden tarkoituksena on varhaisen vuorovaikutuksen kehittymisen tukeminen. Toisaalta riskitekijät muodostavat mahdollisen uhan imeväisikäisten varhaisen vuorovaikutuksen kehittymiselle. (Mäntymaa ym. 2000.)

Lapsen kehityksessä tapahtuu kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana suurimmat kehityksen muutokset eli uudelleenorganisointivaiheet. Kyseiset kehitystasohyppäykset ovat englanniksi biobe-

havioral shifts, ja näistä kolme ensimmäistä vaihetta ajoittuu imeväisikäisten ensimmäiseen ikävuoteen. Esimerkiksi biologiset, kognitiiviset sekä vuorovaikutukselliset ominaisuudet muuttuvat huomattavasti laadullisella tavalla. Myös tunteiden kehittyminen kuuluu kyseisiin ajanjaksoihin. (Mäntymaa ym. 2000.)

3.3 Imeväisikäisten vuorovaikutustilanteet

Maailma on täynnä sosiaalisia tilanteita, jonka keskelle imeväisikäiset syntyvät. Heidän pitää oppia olemaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Vuorovaikutustilanteiden myötä imeväisikäiset oppivat erilaisia reagoititapoja huoltajiltaan, ohjaamaan huoltajia täyttämään heidän tarpeitaan sekä rakentamaan ihmissuhteita. (Moore & Corbit 2019.)

Imeväisikäiset voivat olla vuorovaikutuksessa monissa eri yhteisöissä sekä ympäristöissä. Näitä ovat esimerkiksi vierailut muiden imeväisikäisten luona sekä erilaiset ryhmätapaamiset. Vuorovaikutuksen kehittymisen kannalta on tärkeää, että imeväisikäiset saavat olla myös muiden samanikäisten kanssa vuorovaikutuksessa eikä vain omien vanhempiansa kanssa, jotta vuorovaikutus on monipuolisempaa. Imeväisikäisillä on mahdollisuus oppia vuorovaikutustilanteista, koska he saavat tarkkailla ympärillä olevaa. Näin heidän sosiaaliset taitonsa kehittyvät, joita tarvitaan tulevaisuudessa jopa päivittäin. (Why social interaction is important for young children 2018.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla, että millainen vaikutus COVID-19-rajoituksilla on ollut imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien hoitotyön ammattilaisten tietotaitoa imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittämisestä kyseisenä aikana. Ilmiön tutkimisesta voi olla hyötyä sosiaali- ja terveysalan sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisille, jotka kohtaavat imeväisikäisiä ja vuorovaikutuksen kehittymistä työssään.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys oli:

Miten COVID-19-pandemian rajoitukset vaikuttivat imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen?

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Menetelmä

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on empiiristä eli se perustuu aina aineistoihin sekä niiden analyyseihin. Kyseisessä tutkimuksessa teorian esittäminen tapahtuu jäsennellysti eli teorian valitseminen, eritteleminen sekä järjesteleminen keskinäisesti tehdään tutkimuskysymyksen näkökulmasta. Laadullisessa tutkimuksessa on monia teoriatyyppejä, mutta toisaalta myös neljä eri kokonaisuutta. Näihin kuuluvat substanssiteoriat, formaalit teoriat, paradigmat teoriat sekä teoriat, jotka liittyvät menetelmiin ja analyysitapoihin. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa on erilaisia näkökulmia. Ilmiötä voidaan tutkia esimerkiksi faktojen näkökulmasta, kokemusten näkökulmasta sekä konstruktionistisesta näkökulmasta. (Vuori 2021.)

Laadulliseen tutkimukseen ei liity tiettyä määritelmää, koska lähestymis- sekä analyysitapoja on niin monipuolisesti. Laadulliselle tutkimukselle voidaan nimetä tiettyjä ominaispiirteitä, joista ainakin osa on yleensä läsnä niissä. Kyseisessä tutkimuksessa muun muassa suositaan kvalitatiivista ja strukturoimatonta luonnollista aineistoa, vedotaan analyysiin, keskitytään toimintaan, epäillään itsestään selviä asioita sekä korostetaan omia merkityksiä ja tulkintoja. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa siedetään monimutkaisuutta, painotetaan mitä- ja miten-kysymyksiä, arvostetaan omia mielipiteitä ja tietoja eli subjektiivista, reflektoidaan tutkijan paikkaa ja sitoudutaan lähelle menevään tarkasteluun. (Vuori 2021.)

Kirjallisuuskatsauksiin kuuluu erityyppisiä tutkimusmenetelmiä. Ne voivat olla osana empiiristä tutkimusta tai itsenäinen tutkimusmenetelmä. Nykyään käytettävät kirjallisuuskatsaukset jaetaan yleensä metatutkimuksiin, systemaattisiin sekä kuvaileviin kirjallisuuskatsauksiin. Metatutkimusten rakentaminen tapahtuu systemaattisen kirjallisuushaun, kirjallisuuden arvioinnin sekä valitun aineiston käsittelyn pohjalta. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus kokoaa aikaisempien tutkimusten tiedot. Sen perusta rakentuu eksplisiittiseen menetelmään. (Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikanen 2013, 293.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tehtävänä on löytää vastauksia opinnäytetyön tutkimuskysymykseen tai -kysymyksiin. Aineistonvalinnan avulla muodostuu kokonaisuus, joka on sekä kuvaileva

että laadullinen. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus muodostuu tiettyjen vaiheiden mukaan. Ensimmäisessä vaiheessa tarkoituksena on muodostaa tutkimuskysymys. Toisessa vaiheessa tehdään aineistojen valinta. Kolmannen vaiheen tehtävänä on kuvailun rakentaminen, ja lopuksi suoritetaan tutkimuskysymyksiä tarkastelu. Yleensä kyseisten vaiheiden eteneminen tapahtuu hermeneuttisella tavalla sekä osittain myös päällekkäin suhteessa toisiinsa. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleensä aineistolähtöinen, missä pyritään ilmiön kuvaamiseen niin, että se on ymmärrettävissä. Käytännön hoitotyössä kuvailevaa kirjallisuuskatsausta voidaan hyödyntää kliinisen tiedon yhteen kokoamisessa. (Kangasniemi ym. 2013, 291–292, 294.)

Opinnäytetyön menetelmänä käytettiin kuvailevaa kirjallisuuskatsausta, jossa kuvataan aiheeseen liittyvien aiempien tutkimusten määrää, laajuutta sekä syvyyttä (Kunnela 2021). Menetelmäksi valittiin kuvaileva kirjallisuuskatsaus, koska se soveltuu hyvin hoito- ja terveystieteen tutkimuksiin ja aiheesta löytyi jo aikaisempia tutkimuksia ja tietoa. Ilmiötä on tutkittu kansainvälisesti, useasta eri näkökulmasta. Aiheen tarkasteleminen monista eri näkökulmista mahdollisti ilmiöön syventymisen.

5.2 Aineiston keruu

Opinnäytetyön tiedonhaussa käytettiin sosiaali- ja terveysalan tietokantoja. Näitä olivat Medic, Terveysportti, Medline, Cinahl sekä Pubmed. Medic on kotimainen terveystieteiden viitetietokanta, missä on viitteitä noin 80 erilaisesta suomalaisesta alkuperäisjulkaisusta. Terveysportti on portaali, jonka kautta on mahdollista päästä kaikkiin tärkeimpiin suomalaisiin lääketieteellisiin verkkoaineistoihin sekä palveluihin. Medline on kansainvälinen kirjallisuusviitetietokanta. Se on lääke- ja terveystieteiden sekä lähialojen tärkein tietokanta. Cinahl on hoitotieteiden alojen kokotekstitietokanta. Pubmed on tärkein lääke- ja terveystieteiden sekä niiden lähialojen kansainvälinen kirjallisuusviitetietokanta. Opinnäytetyön tiedonhaussa käytettiin myös monialaista tietokantaa, jonka nimi on ProQuest Databases. Se on laaja sekä monitieteinen tutkimustietokanta, joka sisältää monia terveys- ja sosiaalialan tietokantoja sekä e-kirjakokoelman. (Sosiaali- ja terveysalan kompassi 2022.)

Opinnäytetyön tiedonhaussa käytettiin suomenkielisinä hakusanoina ”korona”, ”pandemia”, ”imeväinen”, ”vuorovaikutus” sekä ”kehitys”. Englanninkielisinä hakusanoina käytettiin sanoja ”covid”, ”covid pandemic”, ”infant”, ”early interaction” tai ”bonding”, ”development”, ”interact*”, ”covid

restrictions”, ”infant interact*”, ”baby”, ”covid-19-pandemic” sekä ”interaction”. Kaikki hakusanat eivät tuottaneet haluttuja tuloksia, joten niitä ei valittu lopullisia tuloksia varten. Hakusanoja katkaistiin *-merkin avulla, jotta sanojen eri taivutusmuodot tulisivat hakutuloksiin mukaan. Tiedonhaussa käytettiin myös yhdistelmiä, kuten esimerkiksi ”covid pandemic” AND ”infant” AND ”interact” tai ”covid” AND ”imeväinen”.

Tiedonhaussa asetetaan erilaisia sisäänotto- ja poissulkukriteereitä aineistoja varten. Näitä voivat olla esimerkiksi aineiston julkaisuajankohta, kieli, eri tutkimustyyppit sekä saatavuustasot. (Salakari 2020.) Opinnäytetyön yhtenä tärkeimpänä sisäänottokriteerinä oli se, että aineisto käsittelee imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymistä COVID-19-pandemian aikana eli vastaa tutkimuskysymykseen. Sisäänottokriteereinä olivat myös ne, että aineisto on kirjoitettu suomen tai englannin kielellä ja aineisto on julkaistu vuonna 2020 tai sen jälkeen, jotta se käsittelee COVID-19-pandemiaa eikä jotain muuta aikaisempaa pandemiaa. Poissulkukriteerinä oli se, että aineisto ei käsittele imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymistä eli se ei vastaa tutkimuskysymykseen. Poissulkukriteereihin kuului myös se, että aineisto on kirjoitettu jollain muulla kielellä kuin suomen tai englannin kielellä ja on julkaistu ennen vuotta 2020, jolloin se käsittelee muuta kuin COVID-19-pandemiaa.

Opinnäytetyön kohderyhmänä oli imeväisikäiset, koska selvitettiin COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutusta heidän vuorovaikutuksensa kehittymiseen. Hakuehtoina käytettiin sekä suomenkielisiä että englanninkielisiä sanoja, jotta hakutuloksia tuli mahdollisimman monipuolisesti. Hakuerojen rajaus mahdollisti sen, että osumia tuli vähemmän, ja ylimääräinen materiaali saatiin suljettua pois käytöstä. Esimerkiksi ProQuest-tietokannan haun kohdalla täytyi tehdä kaksi kertaa rajauksia, koska hakutuloksia tuli 800 erilaista ensimmäisellä hakukerralla. Toisaalta yhdistelmien käyttö tietokannoissa antoi laajemman kuvan aiheesta ja saatiin monipuolisesti erilaisia näkökulmia. Tietokantojen artikkelit ja tutkimukset valittiin sen mukaan, mitkä parhaiten käsitelivät kyseistä aihealuetta sekä ikäryhmää. Valitut aineistot vastasivat siis opinnäytetyön tutkimuskysymykseen. Aineistojen välillä oli havaittavissa samankaltaisuuksia, mutta myös eroavaisuuksia, joka oli tärkeää tuloksien monipuolisuuden takia. Aineistojen hakuprosessi esitellään taulukossa 1 ja tutkimustaulukko esitellään liitteessä 1.

Taulukko 1. Valittujen tietokantojen hakutulokset

Tietokanta	Hakusanat	Rajaukset	Osumat	Valitut tutkimukset
Medic	covid AND imeväinen	2020	3	1
Cinahl	covid pandemic AND infant AND interact*	2020, suomen- tai englanninkielinen	31	1
Medline	baby AND covid-19 pandemic	2020, suomen- tai englanninkielinen	47	1
Proquest	covid restrictions AND infant interact*	1. rajaus: 2020, englanninkielinen 2. rajaus: 2022, Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health	1. rajaus: 890 2. rajaus: 3	1
Pubmed	infant and early interaction and covid pandemic	2020, englanninkielinen	25	2

5.3 Aineiston analyysi

Opinnäytetyön sisällönanalyysi toteutettiin induktiivisen sisällönanalyysin mukaan. Kyseinen analyysi alkoi niin, että perehdyttiin aineistoihin, jotka käsitelivät COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutuksia imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen. Aineistoja tutkittiin siis tutkimuskysymyksen perusteella. Induktiivisen sisällönanalyysin toteutuksessa käytettiin apuna Milesin ja Hubermanin (1984) kolmivaiheista prosessia. Kyseisen prosessin vaiheissa aineistot pelkistetään, ryhmitellään ja lopuksi luodaan teoreettisia yleiskäsitteitä. Vaiheita kutsutaan redusoinniksi, klusteroinniksi sekä abstrahoinniksi. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–115.) Ensimmäisessä vaiheessa eli redusoinnissa pelkistetään tärkeimmät kohdat, jotka liittyvät aiheeseen. Näin saadaan tiivistettyä aineistojen tietoperustaa. Toisessa vaiheessa eli klusteroinnissa muodostetaan aiheita kuvaavia otsikoituja alaluokkia pelkistetyistä ilmauksista. Kolmannessa vaiheessa eli abstrahoinnissa alaluokista luodaan yläluokkia. Tämän jälkeen luodaan edelleen pääluokat, ja lopuksi niistä saadaan yksi yhdistävä luokka. (Leinonen 2018.)

Valituista aineistoista etsittiin imeväisikäisten vuorovaikutukseen liittyviä asioita COVID-19-pandemian rajoitusten aikana, ja ne pelkistettiin. Sen jälkeen pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin alaluokkiin, joita muodostui 11 erilaista. Klusteroinnin jälkeen alaluokat yhdistettiin yläluokiksi, jolloin saatiin kahdeksan yläluokkaa. Kyseisten yläluokkien muodostaminen tapahtui niin, että samankaltaisia alaluokkia yhdisteltiin. Lopuksi samaa asiaa käsittelevät yläluokat yhdistettiin pääluokiksi, joita muodostui neljä erilaista. Kyseiset pääluokat toimivat myös yhdistävinä luokkina.

Sisällönanalyysin etenemistä on esitelty esimerkiksi taulukossa 2. Kyseiseen kuvioon kerättiin esimerkkinä kolme pelkistettyä ilmausta aineistoista, joista muodostettiin niitä kuvaavat alaluokat. Tämän jälkeen saatiin kaksi yläluokkaa. Toinen näistä kyseisistä yläluokista kuvaa imeväisikäisten varhaisen vuorovaikutuksen riskitekijöitä ja toinen imeväisikäisten vuorovaikutukseen liittyviä myönteisiä tekijöitä. Kyseisen vaiheen jälkeen muodostettiin vielä yläluokista yksi pääluokka, joka kuvaa COVID-19-pandemian rajoitusten aiheuttamia muutoksia tai vaikutuksia imeväisikäisten perheiden vuorovaikutussuhteisiin.

6 Tulokset

Opinnäytetyön tulokset-osiossa hyödynnettiin kuutta tutkimusta. Tutkimustuloksissa tarkastellaan COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutuksia imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen. Opinnäytetyössä käytetyistä tutkimuksista nousee esiin, että COVID-19-pandemian rajoituksilla oli monia erilaisia vaikutuksia imeväisikäisten vuorovaikutukseen kehittymiseen. Tutkimustulokset on esitetty liitteessä 1.

6.1 COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutukset imeväisikäisten perhe-elämään

COVID-19-pandemian rajoituksista seurasi sekä positiivisia että negatiivisia asioita. Epävarmuus ja huolet lisääntyivät sekä kuormittuneisuutta koettiin enemmän imeväisikäisten perheissä COVID-19-pandemian rajoitusten aikana. Kyseisen pandemian aiheuttama psyykinen kuormitus heijastui osittain vanhemmuuteen ja saattoi täten vaikuttaa imeväisikäisten kehitykseen varsinkin jo valmiiksi epävarmoissa perhetilanteissa, kuten esimerkiksi yksinhuoltajaperheissä tai mielenterveysongelmista kärsivissä perheissä. Toisaalta taas osa perheistä sai enemmän yhteistä aikaa ja arjen kiire vähentyi COVID-19-pandemian rajoitusten myötä. Lisääntynyt yhteinen aika ja kotona oleskelu mahdollisti laatuajan viettämisen ja läheisemmän vuorovaikutussuhteen muodostamisen

imeväisikäisten kanssa, mikä tukee vuorovaikutuksen kehittymistä positiivisesti. (Klemetti, Vuoremaa, Ervasti, Helakorpi, & Lammi-Taskula 2021, 285–286.)

Pahimpaan COVID-19-pandemian aikaan suositeltiin pitämään myös sosiaalista etäisyyttä. Tällöin mahdollinen isovanhempien lastenhoitoapu vähentyi ja ylipäättään palvelujen saatavuus heikentyi. COVID-19-pandemian aiheuttamien poikkeusolojen myötä palvelujen saatavuus oli rajoitettua, jonka seurauksena katkokset kasvokkain ja luottamuksellisiin asiakassuhteisiin lisääntyivät. Lisäksi tukihenkilöiden läsnäoloa synnytyksissä ja imeväisikäisten ensihetkissä jouduttiin rajoittamaan, mikä oli selkeä muutos aiempaan. On todettu, että toisen vanhemman tai huoltajan läsnäolo vaikuttaa koko perheen vuorovaikutukseen. Esimerkiksi isien läsnäololla on merkittävä vaikutus perheiden hyvinvointiin. Läsnäolo mahdollistaa kiintymyssuhteiden syntymisen imeväisikäisten sekä isien välille jo ensimmäisistä hetkistä lähtien, ja samalla se tukee vuorovaikutuksen kehittymistä. (Klemetti ym. 2021, 285.) COVID-19-pandemian aikaan tällainen ei ole ollut itsestään selvyyttä. Nämä kaikki yhdessä ovat muodostaneet riskin imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiselle. Taulukossa 2 esitellään myös COVID-19-pandemian rajoitusten aiheuttamia muutoksia tai vaikutuksia imeväisikäisten perheiden vuorovaikutussuhteisiin.

Taulukko 2. Sisällönanalyysin eteneminen ja COVID-19-rajoitusten vaikutus vuorovaikutussuhteisiin

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka/Yhdistävä luokka
<i>Vanhempien psyykinen kuormitus heijastui imeväisikäisten vuorovaikutukseen ja sen ylläpitoon negatiivisesti</i>	Uhkaa imeväisikäisten varhaisen vuorovaikutuksen kehittymistä	Imeväisikäisten varhaisen vuorovaikutuksen riskitekijät	COVID-19-pandemian rajoitusten aiheuttamat muutokset tai vaikutukset imeväisikäisten perheiden vuorovaikutussuhteisiin
<i>COVID-19-pandemian rajoitukset aiheuttivat epätietoisuutta liittyen tukihenkilön läsnäoloon synnytyksessä</i>	Uhkaa kiintymyssuhteiden muodostumista		

<p><i>Yhteinen aika lisääntyi ja vaikutti positiivisesti imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen</i></p>	<p>Vanhempien läsnäolo tukee imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymistä</p>	<p>Imeväisikäisten vuorovaikutukseen liittyvät myönteiset tekijät</p>	
--	--	---	--

6.2 Kasvomaskien käytön vaikutus imeväisikäisten kykyyn hahmottaa kasvoja

COVID-19-taudin leviämisen rajoittamisen vuoksi käyttöönotettujen kasvomaskien ja sosiaalisen etäisyyden myötä imeväisikäisten hoito muuttui. Kyseisistä toimista aiheutuvat seuraukset liittyivät sitoutumiseen sekä perheiden välisten yhteyksien kehittymiseen. Kasvokkain tapahtuvalla vuorovaikutuksella on merkittävä vaikutus imeväisikäisten ja vanhempien varhaisen kiintymyssuhteen kehittymiselle, mikä häiriintyi kasvomaskien käytön myötä. Imeväisikäiset tarvitsevat suoria katseita sekä emotionaalisia ilmeitä vuorovaikutustaitojen kehittymiseen. Myös suun näkeminen edistää imeväisikäisten puheen kehittymistä. Kasvomaskien käyttö vaikeutti näitä vuorovaikutustilanteita. (Carneval, Gui, Jones & Farroni 2022; Green, Staff, Bromley, Jones & Petty 2021, 21.)

Terveydenhuoltoalan ammattilaisten ja jopa vanhempien kasvomaskien käyttö on voinut vaikuttaa myös imeväisikäisten hermoston kehittymiseen, koska normaali kiintymyssuhde ja side osapuolien välillä on ollut rajoittuneempaa elämän ensihetkillä kuin ennen COVID-19-pandemian rajoituksia. Varsinkin COVID-19-pandemian pahentuessa kasvomaskoja käytettiin enemmän, jolloin imeväisikäisille saattoi olla haastavaa tunnistaa esimerkiksi sukulaisten ilmeitä, koska kasvomaskit peittivät suurimman osan kasvoista. Kasvomaskien käyttö on tuonut haasteita vuorovaikutuksen kehittymiselle, koska imeväisikäiset ovat riippuvaisia muiden ihmisten ilmeistä sekä niiden sävyistä. Ihmisten kasvot ovat selkeitä ärsykeitä imeväisikäisille, ja ne viestittävät kriittistä tietoa sosiaalisen kognition kehittymisen näkökulmasta. Kasvomaskien käytön myötä imeväisikäiset saattoivat kokea muiden ihmisten kasvot epämuodostuneiksi, koska kasvojen kokonaiskuva jäi vaaaksi, mutta esimerkiksi silmät korostuivat. Normaalin vuorovaikutuksen kehittymisen edistämiseksi imeväisikäiset tarvitsisivat mahdollisimman selkeää kanssakäymistä. (Carneval ym. 2022; Green ym. 2021, 23–24.) Kasvomaskien käytön vaikutuksia imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen esitellään taulukossa 3.

Taulukko 3. Kasvomaskien käytön vaikutukset imeväisikäisten vuorovaikutukseen

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka/Yhdistävä luokka
<i>Ilmeet ja eleet ovat tärkeitä imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittämisessä</i>	Kasvojen näkeminen tukee imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymistä	Kasvojen merkitys imeväisikäisten vuorovaikutukseen	Kasvomaskien käytön vaikutus imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittämiseen
<i>Kasvomaskien käyttö aiheutti negatiivisia seurauksia imeväisikäisten kyvyssä hahmottaa aikuisten kasvoja</i>	Imeväisikäisten ja aikuisten vuorovaikutus on rajoittuneempaa	Imeväisikäisten rajoittunut vuorovaikutus	
<i>Kasvomaskien käytön myötä imeväisikäisten hoidon toimintatavat muuttuivat etäisemmiksi</i>	Imeväisikäisten kohtaaminen oli rajoittuneempaa kuin aiemmin		
<i>Kasvomaskien käyttö vaikutti imeväisikäisten kiintymyssuhteiden muodostumista</i>	Imeväisikäisten kiintymyssuhteen muodostaminen on vaikeampaa	Kiintymyssuhteen muodostamisen riskitekijät	

6.3 Äitien ahdistuksen lisääntymisen vaikutus imeväisikäisten tunteiden ilmaisuun

Monet äidit kokivat ahdistusta COVID-19-pandemiaan liittyvistä asioista ennen synnytystä ja sen jälkeen. Äidit saattoivat esimerkiksi pelätä omaa sairastumistaan raskaana ollessaan tai huolestua eristäytymisestä ja kontaktien välttämisestä. Pitkittäissuunnittelulla eli pitkällä aikavälillä toteutetun tutkimuksen mukaan äitien kokema ahdistus ennen synnytystä sekä sen jälkeen vaikuttivat negatiivisesti imeväisikäisten sosioemotionaaliseen eli tunteiden ja erilaisten vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. (Duguay, GaronBissonnette, Lemieux, DuboisComtois, Mayrand, & Berthelot 2022, 1–2.)

COVID-19-pandemian aikana masennusoireista kärsivien äitien imeväisikäisillä todettiin enemmän itkuisuutta verrattuna imeväisikäisiin, jotka olivat syntyneet ennen kyseistä pandemiaa, ja joiden

äideillä oli myös masennusoireita. Kyseiseen aikaan syntyneet imeväisikäiset nukkuivat myös enemmän ensimmäisen ikävuoden aikana. Imeväisikäisten ongelmallinen käyttäytyminen saattaa myös lisääntyä tulevaisuudessa äitien masennusoireiden sekä muiden arjen huolien takia. (Duguay ym. 2022, 1–2, 4 & 7; Perez, Göbel, Yao Stuhmann, Schepanski, Singer, Bindt, & Mudra 2022.) COVID-19-pandemialla ja siitä aiheutuvilla rajoituksilla on ollut siis vaikutusta jo sikiöiden vuorovai-
kutuksen muodostumiseen raskausaikana, koska äitien psyykinen hyvinvointi on yhteydessä siki-
öihin sekä myöhemmin tietenkin imeväisikäisiin.

Lisäksi COVID-19-pandemian aiheuttama huoli ja stressi äideissä vaikutti imeväisikäisten SLC6A4-
tasoihin geenimetylaatioissa kolmen ikäkuukauden kohdalla, mikä puolestaan oli yhteydessä ime-
väisikäisten alhaisempiin aktiivisuustasoihin sekä ilon ilmaisuun. (Duguay ym. 2022, 2.) Äitien ko-
kema stressi voi myös rasittaa vanhempien sekä imeväisikäisten välistä suhdetta, koska stressiteki-
jölle altistuminen saattaa aiheuttaa kognitiivista, fyysistä sekä emotionaalista väsymystä. (Perez
ym. 2022.) Äitien kokeman psyykkisen kuormituksen vaikutusta imeväisikäisiin ja heidän vuorovai-
kutukseensa käsitellään taulukossa 4.

Taulukko 4. Äitien psyykkisen kuormituksen vaikutus vuorovaikutussuhteeseen

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka/Yhdistävä luokka
<i>Äitien kokema ahdistus ja stressi häiritsi imeväisikäisten sosioemotionaalista kehittymistä</i>	Imeväisikäisten vuorovai- kutuksen kehittyminen jää vajaaksi	Puutteellinen imeväisikäis- ten vuorovaikutuksen ke- hittyminen	Äitien kokeman psyykki- sen kuormituksen vaiku- tus imeväisikäisiin ja hei- dän vuorovaikutukseensa
<i>COVID-19-pandemian ai- kaan masennuksesta kär- sivien äitien imeväisikäi- set itkivät ja nukkuivat enemmän</i>	Vuorovaikutussuhde ime- väisikäisten ja äitien välillä on vähäisempää	Imeväisikäisten vuorovai- kutuksen vähäisyys	
<i>Äitien kokema stressi ra- sitti heidän ja ime- väisikäisten välistä vuoro- vaikutussuhdetta</i>	Imeväisikäisten ja van- hemman välisen vuorovai- kutussuhteen ylläpitämi- nen on vaikeampaa		

6.4 COVID-19-pandemian aikana syntyneiden imeväisikäisten mahdolliset kehitysviiveet

Imeväisikäisten kehittämisessä havaittiin viiveitä myös muilla osa-alueilla COVID-19-pandemian aikana. COVID-19-pandemian ensimmäisen vuoden aikana syntyneet imeväisikäiset saivat kehitystä tarkkailevissa seulontatesteissä hieman huonompia pisteitä kuuden kuukauden ikäisenä kuin juuri ennen kyseistä pandemiaa syntyneet imeväisikäiset. JAMA Paediatricsissa julkaistun tutkimuksen tutkijat kuvailivat, että äitien kokemalla stressillä COVID-19-pandemiaan liittyen voisi olla omalta osaltaan vaikutusta imeväisikäisten hermoston kehityshäiriöihin. (Wise 2022.)

Lisäksi COVID-19-pandemian rajoitusten aikana syntyneillä imeväisikäisillä ilmeni muun muassa merkittävästi alhaisempia bruttomotorisia eli tasapainoa vaativia, hienomotorisia eli tarkkuutta vaativia sekä sosiaalisia taitoja kuin historiallisella kohortilla, joka kyseisessä tutkimuksessa tarkoittaa samassa laitoksessa syntyneitä 62 imeväisikäistä. Ilmiöön ei vaikuttanut se, että oliko äiti sairastanut COVID-19-taudin vai ei raskausaikana. Kyseisiä taitoja tarvitaan myös vuorovaikutustilanteissa, ja ne ovat yhteydessä vuorovaikutuksen kehittymiseen. (Wise 2022.) Taulukossa 5 esitellään myös tuloksia, jossa kerrotaan äitien kokeman psyykkisen kuormituksen vaikutuksia imeväisikäisten kehitysviiveisiin.

Taulukko 5. Äitien psyykkisen kuormituksen vaikutus imeväisikäisten kehitysviiveisiin

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka/Yhdistävä luokka
<i>Puolivuotiailla imeväisikäisillä todettiin vuorovaikutukseen yhteydessä olevia fyysisiä kehitysviiveitä COVID-19-pandemian aikaan, kun heidän äitinsä kärsivät stressistä ensimmäisten ikäkuukausien aikana</i>	Imeväisikäisten fyysinen ja vuorovaikutuksellinen kehitys ovat puutteellisempia	Imeväisikäisten fyysiseen kehitykseen liittyvät riskitekijät	Äitien kokeman psyykkisen kuormituksen vaikutus imeväisikäisten kehitysviiveisiin

7 Pohdinta

7.1 Tulosten arviointi ja hyödynnettävyys

Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien hoitotyön ammattilaisten tietotaitoa imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymisestä COVID-19-pandemian keskellä. Imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymistä on tutkittu jo pitkään eri olosuhteissa, mutta kyseinen COVID-19-pandemia tuo aiheeseen uuden tarkastelusuunnan. COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutukset imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen on ilmiönä vielä melko uusi, joten mahdolliset rajoitusten aiheuttamat seuraukset sekä viiveet imeväisikäisten kehityksessä näkyvät todennäköisesti tulevaisuudessa entistä selkeämmin. Kyseiset vaikutukset ovat kuitenkin tärkeää ottaa huomioon, koska ihmisen kehityksessä kaikki osa-alueet ovat yhteydessä toisiinsa ja yksikin tekijä voi häiritä kokonaisuutta. Muutokset voivat vaikeuttaa imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymistä monella eri tavalla, joten on olennaista ymmärtää niiden yhteys.

Kuvailevana kirjallisuuskatsauksena toteutetun opinnäytetyön tutkimustuloksina saatiin, että imeväisikäisten perhe-elämässä tapahtui sekä positiivisia että negatiivisia muutoksia. Imeväisikäisten perheiden yhteinen aika lisääntyi ja arjen kiire vähentyi, jolloin heille jäi enemmän aikaa varhaisen vuorovaikutussuhteen muodostamiseen ja ylläpitämiseen. Toisaalta imeväisikäisten kontaktit muihin ihmisiin väheni COVID-19-pandemian rajoitusten myötä, mikä aiheutti riskejä imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen. Imeväisikäisillä ei ollut COVID-19-pandemian rajoitusten aikaan samanlaista mahdollisuutta erilaisiin varhaisen vuorovaikutuksen kehittymistä tukeviin vuorovaikutustilanteisiin kuin ennen rajoituksia syntyneillä imeväisikäisillä, koska esimerkiksi yleisiä vauvaryhmiä peruttiin ja vanhemmat elivät pääasiassa kotioloissa imeväisikäisten kanssa. COVID-19-pandemian aikana syntyneiden imeväisikäisten sosiaalista kanssakäymistä vaativat tilanteet vähenivät, jolloin erilaiset vuorovaikutustilanteet ja niistä saadut oppimiskokemukset jäivät vähäisemmiksi. Imeväisikäisten vuorovaikutustilanteiden monipuolisuus siis osittain kaventui.

Tutkimustuloksista ilmeni myös kasvomaskien aiheuttamat rajoitteet ilmeiden näkemiseen ja kasvojen hahmottamiseen. COVID-19-pandemian rajoitusten aikaan imeväisikäisillä oli vaikeuksia kasvokkain tapahtuvan vuorovaikutuksen aistimisessa, sillä kasvomaskit peittivät vuorovaikutuksen kehittymisen kannalta tärkeitä kasvojen ilmeitä ja eleitä. Vuorovaikutuksen kehittymisen kannalta

on tärkeää, että imeväisikäiset saavat olla mahdollisimman selkeässä kanssakäymisessä muiden kanssa, ilman mitään ylimääräisiä häiriötekijöitä.

Lisäksi opinnäytetyön tutkimustuloksista nousi esiin äitien ahdistuksen ja muun psyykkisen huonovointisuuden aiheuttama seuraus imeväisikäisten vuorovaikutuksen sekä fyysiseen kehittymiseen. Kiintymyssuhteiden merkitys liittyy olennaisesti tähän, sillä imeväisikäisillä on luontainen tarve turvallisten vuorovaikutussuhteiden muodostamiselle. Äitien kokema psyykkinen kuormitus on todellinen uhka imeväisikäisten varhaisen vuorovaikutuksen kehittymiselle sekä kiintymissuhteiden muodostumiselle.

Opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että COVID-19-pandemian rajoitukset aiheuttivat suurimmaksi osaksi useita riskejä ja uhkia imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiselle, vaikka mukana oli myös hyviä asioita liittyen imeväisikäisten ja vanhempien tai muiden huoltajien väliseen sosiaaliseen kanssakäymiseen. COVID-19-pandemian konkreettisilla rajoituksilla oli keskeinen rooli opinnäytetyön aiheen näkökulmasta. Toisaalta imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymisen prosessissa korostui selkeästi myös vanhemmuus ja sen merkitys jo opinnäytetyön teoriaosuudessa (Mäntymaa ym. 2000).

Saatuja opinnäytetyön tutkimustuloksia voidaan mahdollisesti hyödyntää sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien hoitotyön ammattilaisten kohdalla, jotka työskentelevät imeväisikäisten kanssa. Esimerkkinä ovat lähi-, sairaan- sekä terveydenhoitajat. Lisäksi varhaiskasvatuksen parissa työskentelevät voivat mahdollisesti hyötyä opinnäytetyön tuloksista, koska vuorovaikutus on keskeisessä osassa myös heidän työssään. Toisaalta opinnäytetuloksien hyödyntäminen on paikasta tai ammattista riippumaton, sillä imeväisikäisten vuorovaikutusta tapahtuu kaikkialla, missä he ovat. Saatuja tutkimustuloksia voidaan hyödyntää myös esimerkiksi yleisesti lapsiperheiden kohtaamisessa ja mahdollisen tuen tarpeen arvioimisessa koskien imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymistä tai vanhempien ongelmien vaikutuksia imeväisikäisiin COVID-19-pandemian aikana.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää eri tavoilla kaikissa asiakaskohtaamisissa imeväisikäisten kanssa. Esimerkiksi imeväisikäisten vuorovaikutuksen tukemisen näkökulmasta voidaan tunnistaa tutkimustuloksista myönteisiä vuorovaikutusta tukevia tekijöitä ja soveltaa niitä tarvittaessa.

Näitä ovat muun muassa riittävä vuorovaikutusärsykkeiden saanti sekä vanhempien läsnäolon tukeminen. Toisaalta perheen elämäntilanteen huomioimisen kannalta on tärkeää tunnistaa vanhempien jaksamista häiritsevät tekijät, joita ovat muun muassa COVID-19-pandemiasta aiheutuneet ahdistus ja stressi, ja puuttua niihin ajoissa.

7.2 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön luotettavuus perustuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamiselle. Kyseisiin käytäntöihin kuuluvat rehellisyys, tarkkuus ja yleinen huolellisuus koko tutkimustyön aikana (Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK) 2021). Luotettavuutta ja eettisyyttä arvioitaessa pohditaan tutkimuskysymystä, perustellaan valittuja aineistoja, tarkastellaan argumentoinnin vakuuttavuutta sekä kokonaisuuden johdonmukaisuutta. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen kritiikinkohteita ovat olleet tutkimusmenetelmän subjektiivisuus sekä sattumanvaraisuus. Toisaalta sen vahvuutena pidetään argumentoituutta sekä mahdollisuutta ohjata tarkastelu perustellusti kohti erityiskysymyksiä. (Kangasniemi ym. 2013, 292.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on menetelmällisesti väljä, joten tutkijan valintoihin ja eettiseen raportointiin kiinnitetään tarkemmin huomiota. Kun tutkimuskysymystä muotoillaan, niin samalla tunnistetaan huolellisesti valitun näkökulman sekä mahdollisen subjektiivisuuden synnyttämä viinoma. Aineiston valinnan ja käsittelyn aikana noudatetaan tutkimusetiikan periaatteita. Eettisyyttä ja luotettavuutta voidaan parantaa niin, että pyritään toteuttamaan prosessi läpinäkyvästi sekä johdonmukaisesti. Aineistojen perusteet on tärkeää kuvata, koska se lisää luotettavuutta. Lisäksi tutkimuskysymys esitetään mahdollisimman selkeästi ja sen teoreettinen perustelu eritellen. Vastaavasti luotettavuutta heikentävät tutkijan tiedostettu tai tiedostamaton tarkoituksenhakuisuus aineiston valinnan raportoinnissa sekä liian vähäinen analysoitujen tutkimusten liittäminen suhteessa teoreettiseen taustaan. (Kangasniemi ym. 2013, 297–298.)

Kyseisessä opinnäytetyössä luotettavuutta lisäsi se, että tutkimuskysymys sekä tulokset esitettiin selkeästi ja siitä edettiin loogisesti johtopäätöksiin. Aineiston keruussa pyrittiin rehellisyyteen sekä oikeudenmukaisuuteen. Opinnäytetyön aineiston valinnassa noudatettiin sisäänotto- ja poissulkukriteereitä. Aineistona käytettiin myös kansainvälisiä lähteitä suomenkielisten aineistojen lisäksi, mikä toi lisää luotettavuutta opinnäytetyöhön. Kyseisessä opinnäytetyössä eettisyys nousi esiin,

koska se käsitteli imeväisikäisiä. Opinnäytetyö kohdistui aineistoihin, jotka olivat jo tehtyjä tutkimuksia ja niissä oli jo huomioitu imeväisikäisten sekä yleisesti lasten oikeuksiin liittyvä näkökulma.

Mahdollisia riskejä luotettavuuden ja eettisyyden kannalta oli se, että opinnäytetyön aihe on vielä melko uusi, jolloin tutkimustietoa ei ole saatavilla vuosikymmenien takaa. Todennäköisesti ilmiötä tutkitaan tulevaisuudessa lisää ja saadaan entistä enemmän uusia näkökulmia aiheeseen liittyen. Luotettavuutta voidaan tarkastella myös esimerkiksi aineistojen kattavuuden ja opinnäytetyön tekijöiden lukumäärän näkökulmasta. Aineistoina käytettiin kansainvälisiä lähteitä, jotka eivät olleet kirjoitettu suomen kielellä, joten niiden tulkinnassa on voinut tapahtua mahdollisesti väärinymmärryksiä oman englannin kielitaidon perusteella. Haasteen opinnäytetyön luotettavuuteen toi myös tietyllä tavalla valittu toimintatapa. Opinnäytetyön menetelmänä käytettiin kirjallisuuskatsausta, mutta tulokset olisivat voineet olla erilaiset, jos opinnäytetyö olisi toteutettu esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille tai imeväisikäisten perheille kyselyiden ja haastatteluiden perusteella.

Opinnäytetyö toteutettiin yksin, joten esimerkiksi teoriaosuuden kokoaminen ja aineistojen valinta tutkimustuloksia varten oli yhden henkilön päätöksistä riippuvainen. Jos opinnäytetyö olisi tehty esimerkiksi parin kanssa, niin tutkimustuloksiin olisi todennäköisesti valikoitunut vielä enemmän aineistoja sekä näkökulmia. Se vaikutti myös opinnäytetyön luotettavuuteen, että kohderyhmänä oli imeväisikäiset, joiden kehitys on vielä huomattavasti kesken verrattuna esimerkiksi aikuisiin. He syntyvät monella tapaa avuttomana ja ovat pitkään täysin riippuvaisia huoltajistaan (Korhonen 2021). Lisäksi COVID-19-pandemian rajoitusten vaikutusten voimakkuus voidaan kokea monella eri tavalla riippuen henkilöstä eikä asiaan ole olemassa absoluuttista totuutta.

8 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla, että millainen vaikutus COVID-19-pandemian rajoituksilla on ollut imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen. Tutkimustulosten perusteella COVID-19-pandemian rajoitukset vaikuttivat monin eri tavoin imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen sekä Suomessa että muualla maailmalla. Kyseisen pandemian rajoituksista aiheutuneet vaikutukset kohdistuivat useaan eri osa-alueeseen. Muutoksia havaittiin esimerkiksi imeväisikäisten kiintymyssuhteiden muodostamisessa, kasvojen hahmot-

tamisessa sekä tunteiden ilmaisemissa. Myös imeväisikäisten fyysisessä kehityksessä havaittiin viiveitä, mikä on ollut tärkeää ottaa huomioon, koska se on yhteydessä imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymiseen.

Opinnäytetyössä tutkittiin imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymistä kokonaisuudessaan COVID-19-pandemian aikaan, joten jatkokehittämisenä voisi tutkia jotain tiettyä imeväisikäisten vuorovaikutuksen osa-aluetta tarkemmin. Näin saataisiin selville entistä tarkempaa tietoa ja kyseisen osa-alueen erityispiirteitä tulevaisuuden tutkimuksia varten. Vastaavasti aihetta voisi rajata myös toiseen kohderyhmään, esimerkiksi vanhempiin lapsiin, nuoriin tai iäkkäisiin. Näin vuorovaikutuksen kehittymisestä ja sen säilymisestä olisi mahdollista saada edelleen lisää tietoa, mutta vaan eri näkökulmasta.

Lähteet

0–1 v. N.d. Mannerheimin Lastensuojeluliitto MLL:n verkkosivut. Viitattu 23.8.2022. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/0-1-v/>.

Advice for the public: Coronavirus disease (COVID-19). 2022. World Health Organization WHO:n verkkosivut. Viitattu 23.8.2022. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>.

Anttila, V.-J. 2022. Koronavirus (SARS-CoV-2, COVID-19). Artikkel. Lääkärikirja Duodecim. Terveyskirjasto. Viitattu 6.6.2022. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01257>.

Carneval, L., Gui, A., Jones, E. & Farroni, T. 2022. Face Processing in Early Development: A Systematic Review of Behavioral Studies and Considerations in Times of COVID-19 Pandemic, 21-24. Article. Viitattu 3.10.2022. <https://www.ncbi-nlm-nih-gov.ezproxy.jamk.fi:2443/pmc/articles/PMC8894249/>, Pubmed.

COVID-19-epidemian eettinen arviointi. 2020. ETENE-julkaisu 47, 31–34. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta (ETENE) & Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki. Viitattu 8.9.2022. https://etene.fi/documents/1429646/44956485/ETENE_Covid-19-epidemian+eettinen+arviointi.pdf.

Covid-19-infektio. 2022. Artikkel. Lääkärin käsikirja. Terveysportti. Duodecim. Viitattu 23.8.2022. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/ltk/article/ykt01229>, Terveysportti.

Covid-19 vacciness. 2022. World Health Organization WHO:n verkkosivut. Viitattu 9.9.2022. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/covid-19-vaccines>.

Daily new confirmed COVID-19 deaths per million people. 2022. COVID-19 Data Explorer. Viitattu 9.9.2022. <https://ourworldindata.org/explorers/coronavirus-data-explorer?facet=none&Metric=Confirmed+deaths&Interval=7-day+rolling+average&Relative+to+Population=true&Color+by+test+positivity=false&country=FIN~SWE>.

Duguay, G., Garon-Bissonnette, J., Lemieux, R., Dubois-Comtois, K., Mayrand, K. & Berthelot, N. 2022. Socioemotional development in infants of pregnant women during the COVID-19 pandemic: the role of prenatal and postnatal maternal distress, 1-11. Volume 16. Research article. Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health. Viitattu 19.9.2022. <https://www.proquest.com/docview/2652296845/2FD604F180B84485PQ/15?accountid=11773>, Pro Quest.

Gissler, M., Jalovaara, M. & Nisén, J. 2022. Syntyvyys kasvaa Suomessa – koronapandemian vuoksi vai siitä huolimatta?. Blogi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n verkkosivut. Viitattu 29.8.2022. <https://blogi.thl.fi/syntyvyys-kasvaa-suomessa-koronapandemian-vuoksi-vai-siita-huolimatta/>.

Green, J., Staff, L., Bromley, P., Jones, L. & Petty, J. 2021. The implications of face masks for babies and families during the COVID-19 pandemic: A discussion paper. Journal of Neonatal Nursing, 21–

25. Volume 27, issue 1. Viitattu 19.9.2022. <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.jamk.fi:2443/science/article/abs/pii/S1355184120301770?via%3Dihub>.

How well do face masks protect against COVID-19?. 2022. Mayo Clinic. Viitattu 13.9.2022. <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/coronavirus/in-depth/coronavirus-mask/art-20485449>.

Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). 2021. Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK:n verkkosivut. Viitattu 3.7.2022. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>.

Hyvärinen, S., Sihvonen, E., Saarikallio-Torp, M., Kouvonon, P., Merikukka, M. & Iivonen, E. 2021. Vauva-arki poikkeusoloissa: ”En kuvitellut vauvavuotemme alkavan näin yksinäisesti”. Tutkimusblogi. Kansaneläkelaitos (Kela). Viitattu 29.8.2022. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6010>.

Imeväinen. 2016. Lääketieteen sanasto. Duodecim Terveyskirjasto. Viitattu 15.6.2022. <https://www.terveyskirjasto.fi/ltt01293>.

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S.-M., Pietilä, A.-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon, 291–298. Hoitotiede: 24, 4, 291–301. Viitattu 24.8.2022. file:///C:/Users/omistaja/Downloads/Kuvaileva_kirjallisuuskatsaus.pdf.

Karanteeni ja eristys. 2022. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n verkkosivut. Viitattu 2.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tarttuminen-ja-suojautuminen-koronavirus/karanteeni-eristys-ja-karanteenivaastaavat-olosuhteet>.

Klemetti, R., Vuorenmaa, M., Ervasti, E., Helakorpi, S., & Lammi-Taskula, J. 2021. Vauvaperheiden vanhempien kokemat huolet ja muutokset sosiaalisissa suhteissa ja jaksamisessa koronaepidemian aikana, 285–286. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 58(3). Viitattu 9.10.2022. [file:///C:/Users/omistaja/Downloads/103313-Kirjoitus%20\(sis%C3%A4lt%C3%A4en%20ydinasiat,tiivistelm%C3%A4t%20&%20asiasanat\)-208228-1-10-20210924%20\(9\).pdf](file:///C:/Users/omistaja/Downloads/103313-Kirjoitus%20(sis%C3%A4lt%C3%A4en%20ydinasiat,tiivistelm%C3%A4t%20&%20asiasanat)-208228-1-10-20210924%20(9).pdf).

Kokoontumisrajoitusten ABC. 2022. Aluehallintovirasto (AVI). Blogi. Viitattu 2.9.2022. <https://avi.fi/blogi/kirjoitus/-/blogs/kokoontumisrajoitusten-abc>.

Korhonen, L. 2021. Kasvu ja kehitys eri-ikäkausina. Artikkel. Pulassa lapsen kanssa. Duodecim Terveyskirjasto. Viitattu 24.8.2022. <https://www.terveyskirjasto.fi/pla00018#s6>.

Koronarokotusten järjestäminen Suomessa. 2022. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n verkkosivut. Viitattu 9.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/rokotteet-ja-koronavirus/koronarokotusten-jarjestaminen-suomessa>.

Koronataudin jälkeen. 2022. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n verkkosivut. Viitattu 2.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/oireet-ja-hoito-koronavirus/koronataudin-jalkeen>.

Koronavilkku. 2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n verkkosivut. Viitattu 23.8.2022. <https://koronavilkku.fi/>.

Kunnela, A. 2021. Kirjallisuuskatsaukset. Opinnäytetyön ohjaajan käsikirja (päivitettyinä 2021–2022). Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK). Viitattu 29.6.2022. <https://oppimateriaalit.jamk.fi/yamk-kasikirja/kirjallisuuskatsaukset/>.

Kyngäs, H., Elo, S., Pölkki, T., Kääriäinen, M. & Kanste, O. 2011. Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. *Hoitotiede* 23, 2, 139. Viitattu 30.8.2022. https://www.researchgate.net/publication/261723764_Sisallönanalyysi_suomalaisessa_hoitotieteellisessä_tutkimuksessa.

Lapset, nuoret ja koronakriisi. 2021. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:2, 9–10. Valtioneuvosto. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 13.9.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162647/VN_2021_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Leinonen, R. 2018. Sisällönanalyysi. *Spoken*. Viitattu 30.8.2022. <https://spoken.fi/sisallönanalyysi/>.

Long, E., Patterson, S., Maxwell, K., Blake, C., Bosó Pérez, R., Lewis, R., McCann, M., Riddell, J., Skivington, K., Wilson-Lowe, R. & Mitchell, K. 2021. COVID-19 pandemic and its impact on social relationships and health, 129-130. Viitattu 2.9.2022. <https://jech.bmj.com/content/jech/76/2/128.full.pdf>.

Lundqvist, A. & Aalto, A.-M. 2020. Koronaepidemia vähentänyt sosiaalista kanssakäymistä ja palvelujen käyttöä – vaikutuksia myös elintapoihin. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n verkkosivut. Viitattu 2.9.2022. <https://thl.fi/fi/-/koronaepidemia-vahentanyt-sosiaalista-kanssakaymista-ja-palvelujen-kayttoa-vaikutuksia-myo-elintapoihin>.

Moore, C. & Corbit, J. 2019. Social Cognition in Infancy. Dalhousie University. Encyclopedia on Early Childhood Development. Viitattu 13.9.2022. <https://www.child-encyclopedia.com/pdf/expert/social-cognition/according-experts/social-cognition-infancy>.

Mäntymaa, M. & Tamminen, T. 2000. Varhainen vuorovaikutus ja lapsen psyykinen kehitys. *Kat-saus. Duodecim* 1999; 115: 2447–2453. Viitattu 23.8.2022. <https://www.duodecimlehti.fi/duo91150>.

Oma koronarokotus: miten, miksi ja milloin?. 2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n verkkosivut. Viitattu 9.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/ajankoh-taista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/rokotteet-ja-koronavirus/oma-koronarokotus-miten-miksi-ja-milloin->

Pashakhanlou, A. 2021. Sweden's coronavirus strategy: The Public Health Agency and the sites of controversy. Viitattu 9.9.2022. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8242624/>.

Perez, A., Göbel, A., Yao Stuhmann, L., Schepanski, S., Singer, D., Bindt, C. & Mudra, S. 2022. Born Under COVID-19 Pandemic Conditions: Infant Regulatory Problems and Maternal Mental Health at 7 Months Postpartum. Viitattu 19.9.2022. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov.ezproxy.jamk.fi:2443/pmc/articles/PMC8826543/>.

Puura, K., Sannisto, T. & Riihonen, R. 2018. Mitä vauva haluaa? Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen neuvolassa. Katsausartikkeli. Lääkärilehden verkkosivut. Viitattu 20.6.2022. <https://www-laakarilehti-fi.ezproxy.jamk.fi:2443/tieteessa/katsausartikkeli/mita-vauva-haluaa-varhaisen-vuorovaikutuksen-tukeminen-neuvolassa/>.

Rajoitukset ja suositukset koronaepidemian aikana. 2022. Valtioneuvoston verkkosivut. Viitattu 2.9.2022. <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/rajoitukset-ja-suositukset>.

Ritchie, H., Mathieu, E., Rodés-Guirao, L., Appel, C., Giattino, C., Ortiz-Ospina, E., Hasell, J., Macdonald, B., Dattani, S. & Roser, M. 2022a. COVID-19: International and Domestic Travel. Viitattu 6.9.2022. <https://ourworldindata.org/covid-international-domestic-travel>.

Ritchie, H., Mathieu, E., Rodés-Guirao, L., Appel, C., Giattino, C., Ortiz-Ospina, E., Hasell, J., Macdonald, B., Dattani, S. & Roser, M. 2022b. COVID-19: Stay-at-Home Restrictions. Viitattu 6.9.2022. <https://ourworldindata.org/covid-stay-home-restrictions>.

Salakari, M. 2020. Systemoitu kirjallisuuskatsaus tiedon tuottamisen menetelmänä. Diaesitys. Turku university of applied sciences. Viitattu 30.8.2022. https://tohtori.turkuamk.fi/uploads/2020/04/92b18b03-kirjallisuuskatsaus_20.4.20.pdf.

Sosiaali- ja terveystieteen kompassi. 2022. Infosivut. Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK). Viitattu 24.8.2022. <https://infoguides.jamk.fi/soteala/hae>.

Tarttuminen ja suojaaminen. 2022. Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n verkkosivut. Viitattu 2.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tarttuminen-ja-suojaaminen-koronavirus>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi, 110–115. Viitattu 30.8.2022.

Vauva kehittyy vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa. 2021. Mannerheimin Lastensuojeluliitto MLL:n verkkosivut. Viitattu 2.9.2022. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/0-1-v/vauva-kehittyy-vuorovaikutuksessa-vanhempien-kanssa/>.

Vuori, J. (toim.). 2021. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 24.8.2022. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/>.

Why social interaction is important for young children. 2018. Yellow Brick Road. Early Childhood Development Center. Viitattu 13.9.2022. <https://www.ybrecdc.org/child-care-maple-grove/why-social-interaction-is-important-for-young-children/>.

Wise, J. 2022. Covid-19: Babies born during the pandemic show slight development delays, 376: o29. Viitattu 19.9.2022. <https://www.bmj.com/content/376/bmj.o29>.

Liitteet

Liite 1. Tutkimustaulukko

Tutkimuksen tekijä ja julkaisu-vuosi	Tutkimuksen nimi	Tutkimuksen tarkoitus	Aineisto/otos ja tutkimusmenetelmä	Päätulokset
Klemetti, R., Vuoremaa, M., Ervasti, E., Helakorpi, S. & Lammi-Taskula, J. 2021.	Vauvaperheiden vanhempien kokemat huolet ja muutokset sosiaalisissa suhteissa ja jaksamisessa COVID-19-epidemian aikana	Selvittää COVID-19-epidemian aiheuttamia vanhempien kokemuksia huolia sekä jaksamisen ja sosiaalisten suhteiden muutoksia	Artikkeli FinLapset-kysely, syksy 2020, johon osallistui 4550 äitiä ja 2955 isää. Heidän imeväisikäiset olivat 3–6 kuukauden ikäisiä kyselyn aikaan.	Kyselystä nousi esiin vanhempien psyykkisen kuormituksen heijastuminen imeväisikäisten vuorovaikutukseen, yhteydenpidon vähentymisen sukulaisiin sekä huoli liittyen tukihenkilön läsnäoloon synnytyksessä COVID-19-pandemian aikana. Toisaalta myös perheiden yhteinen aika lisääntyi, joka tuki vuorovaikutuksen kehittymistä.
Carneval, L., Gui, A., Jones, E. & Farroni, T. 2022.	Face Processing in Early Development: A Systematic Review of Behavioral Studies and Considerations in Times of COVID-19 Pandemic	Ymmärtää kasvomas- kien käytön mahdolliset vaikutukset imeväisikäisten kehittymiseen	Artikkeli Systemaattinen katsaus	Katsauksesta ilmeni kasvojen merkityksen tärkeys imeväisikäisille vuorovaikutuksen kehittymisen kannalta ja kasvomas- kien käytön aiheuttamat negatiiviset seuraukset kasvojen hahmottamiseen.
Green, J., Staff, L., Bromley, P., Jones, L. & Petty, J. 2021.	The implications of face masks for babies and families during the COVID-19 pandemic: A discussion paper	Käsitellä imeväisikäisten vuorovaikutuksen kehittymisen kannalta olennaista kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta ja kasvomas- kien käytön merkitystä siihen	Artikkeli (keskustelupaperi)	Kasvomaskien käyttö muutti toimintatapoja imeväisikäisten hoidossa, ja vaikutti imeväisikäisten kiintymyssuhteiden muodostumiseen vuorovaikutuksen ollessa rajoittuneempaa

Duguay, G., Garon-Bissonnette, J., Lemieux, R., Dubois-Comtois, K., Mayrand, K. & Berthelot, N. 2022.	Socioemotional development in infants of pregnant women during the COVID-19 pandemic: the role of prenatal and postnatal maternal distress	Selvittää äitien kokeman ahdistuksen mahdollisia vaikutuksia imeväisikäisten sosioemotionaaliseen kehittymiseen	Tutkimusartikkeli Pitkittäistutkimus	Äitien kokema ahdistus, stressi ja huolet vaikuttivat negatiivisesti imeväisikäisten sosioemotionaaliseen kehittymiseen. Imeväisikäisten itkuisuus lisääntyi, ilon ilmaisu väheni ja aktiivisuustaso laski.
Perez, A., Göbel, A., Yao Stuhmann, L., Schepanski, S., Singer, D., Bindt, C. & Mudra, S. 2022.	Under COVID-19 Pandemic Conditions: Infant Regulatory Problems and Maternal Mental Health at 7 Months Postpartum	Tutkia äidin masennusoireiden vaikutusta imeväisikäisiin	Artikkeli Pitkittäistutkimus, johon osallistui 65 COVID-19-pandemian rajoitusten aikana synnyttänyttä naista, ja tutkimuksen aikaan synnytyksestä oli kulunut seitsemän kuukautta. Kyseistä joukkoa verrattiin 97 naiseen, jotka olivat synnyttäneet ennen COVID-19-pandemiaa.	Masennuksesta kärsivien äitien imeväisikäisillä todettiin itkuisuuden ja nukkumisen lisääntymistä COVID-19-pandemian aikana. Myös äitien kokema stressi raskautti heidän ja imeväisikäisten välistä vuorovaikutussuhdetta.
Wise, J. 2022.	Covid-19: Babies born during the pandemic show slight development delays	Selvittää imeväisikäisten mahdollisia kehitysviiveitä COVID-19-pandemian aikana	Ages and Stages-kysely, johon osallistui 255 kuuden kuukauden ikäistä imeväisikäistä ja heidän vanhempansa. Näitä verrattiin 62 imeväisikäiseen, jotka olivat syntyneet ennen COVID-19-pandemiaa.	Kuuden kuukauden ikäisillä imeväisikäisillä havaittiin kehitysviiveitä tapanapainon ja hienomotoriikan osalta COVID-19-pandemian aikana, kun äidit olivat kärsineet stressistä imeväisikäisten ensimmäisten kuukausien aikana.